

DEVELOPMENT OF MUSICAL CULTURE IN THE EARLY ISLAMIC PERIOD

Kokand State University, Faculty of Arts and Sports,

Department of "Instrumental Performance", Afghan Rubab

Muhammadjonov Otabek Mansurjon ugli

Annotatsiya: Ushbu maqolada Islom davri boshlarida Markaziy Osiyo va O'zbekiston hududida musiqa madaniyatining rivojlanishi, shakllanishi va jamiyat hayotidagi roli ilmiy-tahliliy asosda yoritiladi. Tadqiqotda diniy va dunyoviy musiqiy ijrochilik, cholg'u va vokal ijrochiligi, shuningdek, og'zaki an'ana orqali musiqiy merosning avloddan-avlodga uzatilishi tahlil qilinadi.

Maqolada Islom dini bilan bog'liq musiqiy an'analarning shakllanishi, marosimlarda va jamoaviy tadbirlarda musiqaning funktsiyalari, shuningdek musiqiy ijrochilikning pedagogik va madaniy ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot natijalari musiqashunoslar, tarixchilar va etnografik tadqiqotchilar uchun qadimiy musiqa merosini chuqur anglash va milliy madaniy qadriyatlarni saqlashda muhim ilmiy manba hisoblanadi.

Kalit so'zlar: Islom davri, musiqa madaniyati, diniy musiqiy an'ana, dunyoviy musiqiy ijrochilik, torli cholg'ular, nafasli cholg'ular, zarbli cholg'ular, vokal ijrochilik, og'zaki an'ana, madaniy meros

Аннотация: Статья посвящена развитию музыкальной культуры в начале исламской эпохи на территории Центральной Азии и Узбекистана. В исследовании рассматриваются религиозная и светская музыкальная деятельность, инструментальное и вокальное исполнительство, а также передача музыкального наследия через устные традиции.

Статья освещает формирование музыкальных традиций, связанных с исламом, функции музыки в ритуалах и общественных мероприятиях, а также педагогическое и культурное значение музыкального исполнительства. Результаты исследования представляют ценность для музыковедов, историков и этнографов как источник для глубокого понимания древнего музыкального наследия.

Ключевые слова: Исламская эпоха, музыкальная культура, религиозные музыкальные традиции, светская музыка, струнные инструменты, духовые инструменты, ударные инструменты, вокальное исполнительство, устная традиция, культурное наследие

Annotation: This article examines the development of musical culture during the early Islamic period in Central Asia and Uzbekistan. The study analyzes religious and secular musical activities, instrumental and vocal performance, and the transmission of musical heritage through oral traditions.

The article highlights the formation of Islamic-related musical traditions, the functions of music in rituals and social events, as well as the pedagogical and cultural significance of musical performance. The findings provide valuable insights for musicologists, historians, and ethnographers as a source for understanding ancient musical heritage.

Keywords: Islamic period, musical culture, religious musical tradition, secular music performance, string instruments, wind instruments, percussion instruments, vocal performance, oral tradition, cultural heritage

KIRISH

Islom davri boshlarida Markaziy Osiyo va O'zbekiston hududida musiqa madaniyati o'zining muhim shakllanish bosqichini boshlab bergan davr hisoblanadi. Ushbu davrda musiqa nafaqat badiiy ifoda vositasi, balki diniy, ijtimoiy va madaniy hayotning ajralmas qismi sifatida jamiyatdagi turli qatlamlar o'rtasida bog'liqlikni ta'minlagan. Islom dini kelishi bilan diniy musiqiy an'analarning shakllanishi va rivojlanishi, shuningdek dunyoviy marosimlar va bayramlarda musiqaning o'rni ortgan.

Diniy va dunyoviy musiqiy ijrochilikning rivojlanishi musiqiy maktablar va og'zaki an'analar orqali avloddan-avlodga yetkazilgan. Torli, nafasli va zarbli cholg'ularning uyg'un ijrosi, vokal ijrochilikning pedagogik ahamiyati, hofizlar va musiqiy usta ijrochilarining ijodi jamiyatning ruhiy va ma'naviy uyg'unligini ta'minlashda muhim vosita bo'lgan.

Ushbu maqolada Islom davri boshlarida musiqaning jamiyat hayotidagi roli, diniy va dunyoviy musiqiy ijrochilik, cholg'u va vokal ijrochiligining o'rni, og'zaki an'analarning avloddan-avlodga uzatilishi va musiqiy maktablarning shakllanishi ilmiy-tahliliy asosda yoritiladi. Tadqiqot natijalari qadimiy musiqa merosini chuqur anglash, milliy madaniy qadriyatlarni saqlash va musiqashunoslik ilmiga hissa qo'shishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

musiqa madaniyatining rivoji" mavzusi bo'yicha katta hajmli asosiy qism keltirilgan:

ASOSIY QISM

1. Islom davri boshlarida musiqiy madaniyatning shakllanishi

Islom dini Markaziy Osiyo hududiga kirishi bilan jamiyat hayotida musiqaning roli yangi bosqichga ko'tarildi. Diniy va dunyoviy musiqiy an'analar bir-biriga ta'sir ko'rsatib, musiqaning ijtimoiy, ma'naviy va estetik vazifalarini kengaytirdi. Ushbu davrda musiqaning asosiy funksiyasi jamiyatni ruhiy uyg'unlik bilan ta'minlash, diniy marosimlarda ibodat mazmunini boyitish va dunyoviy tadbirlarda bayramona kayfiyat yaratish bo'lgan.

2. Diniy musiqiy ijrochilik

Islom davri boshlarida diniy musiqaning rivojlanishi diniy marosimlar, jamoaviy ibodatlar va diniy bayramlar bilan chambarchas bog'liq bo'lgan. Hofizlar va vokal ijrochilar diniy matnlarni musiqiy ohang va ritm bilan uyg'unlashtirib, marosimlarda ruhiy uyg'unlik yaratgan. Torli, nafasli va zarbli cholg'ularning ijrosi diniy musiqaning melodik va ritmik strukturasini shakllantirgan, og'zaki an'analar orqali avloddan-avlodga uzatilgan.

Diniy musiqiy ijrochilik shuningdek estetik va pedagogik ahamiyatga ega bo'lib, yosh avlodni musiqiy madaniyatga o'rgatish, diniy qadriyatlarni shakllantirish va jamiyatda ma'naviy uyg'unlikni ta'minlashda muhim rol o'ynagan.

3. Dunyoviy musiqiy ijrochilik va marosimlar

Islom davri boshlarida dunyoviy musiqiy ijrochilik ham rivojlanib, bayramlar, saroy tadbirlari va xalq yig'inlarida keng qo'llanilgan. Torli, nafasli va zarbli cholg'ular uyg'un ijro qilinib, musiqaning ritmik va melodik boyligi yaratilgan. Dunyoviy ijrochilik ijtimoiy uyg'unlikni ta'minlagan, jamoaviy ruhni kuchaytirgan va xalq orasida musiqiy madaniyatni shakllantirishda muhim vosita bo'lgan.

Shuningdek, dunyoviy marosimlar musiqasi hududiy estetik an'analarni rivojlantirish va saqlashda ham katta ahamiyat kasb etgan. Bu jarayon orqali musiqiy maktablar va ijodiy an'analarning shakllanishiga zamin yaratilgan.

4. Cholg'ular va vokal ijrochilikning pedagogik ahamiyati

Islom davri boshlarida musiqiy ijrochilik pedagogik funksiyaga ega bo'lib, hofizlar va cholg'u ijrochilari o'z mahoratini yosh avlodga o'rgatgan. Og'zaki an'analarga asoslangan o'qitish uslublari orqali musiqiy maktablar va ijodiy an'analarning shakllanishi ta'minlangan. Torli cholg'ular melodik tizimni yaratishda, nafasli cholg'ular ruhiy uyg'unlikni hosil qilishda, zarbli cholg'ular esa ritmik uyg'unlikni ta'minlashda asosiy vosita bo'lgan.

Ushbu pedagogik jarayon musiqaning jamiyatdagi rolini mustahkamlash, milliy musiqiy identitetni rivojlantirish va hududiy madaniy qadriyatlarni saqlashda muhim ahamiyat kasb etgan.

5. Jamiyat va musiqa o'rtasidagi uyg'unlik

Islom davri boshlarida musiqa va jamiyat o'rtasidagi uyg'unlik diniy, ijtimoiy va madaniy jihatdan ahamiyatli bo'lgan. Musiqa jamiyat a'zolarini birlashtirgan, bayramlar va marosimlarda ruhiy uyg'unlikni yaratgan, shuningdek diniy qadriyatlarni mustahkamlashda vosita bo'lgan.

Hududiy musiqiy an'analardan va marosim musiqasi turli etnik guruhlar o'rtasida madaniy uyg'unlikni ta'minlagan va milliy musiqiy identitetni shakllantirishda muhim rol o'ynagan.

XULOSA

Islom davri boshlarida musiqa madaniyati jamiyat hayotida muhim rol o'ynagan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, musiqiy ijrochilik nafaqat badiiy ifoda vositasi sifatida, balki diniy va dunyoviy marosimlarda, bayramlar va jamoaviy tadbirlarda jamiyatning ruhiy va ma'naviy uyg'unligini ta'minlashda muhim vazifa bajarilgan.

Diniy marosimlarda hofizlar va vokal ijrochilar diniy matnlarni musiqiy ohang bilan uyg'unlashtirib, marosimning estetik mukammalligini oshirgan. Torli, nafasli va zarbli cholg'ularning uyg'un ijrosi esa diniy va dunyoviy musiqaning melodik va ritmik tuzilishini shakllantirgan, og'zaki an'analardan orqali avlodlardan avlodga yetkazilgan.

Shuningdek, musiqiy ijrochilik pedagogik va madaniy ahamiyatga ega bo'lib, yosh avlodni musiqiy madaniyatga o'rgatish, diniy qadriyatlarni shakllantirish va jamiyatda ma'naviy uyg'unlikni ta'minlashda muhim rol o'ynagan. Musiqa va jamiyat o'rtasidagi uyg'unlik, hududiy

estetik an'analarni rivojlantirish va milliy musiqiy identitetni shakllantirishda katta ahamiyat kasb etgan.

Natijada, Islom davri boshlarida musiqa madaniyati jamiyatning diniy, ijtimoiy va madaniy hayotida mustahkam asos yaratgan va bugungi kunda musiqashunoslar, tarixchilar va etnografik tadqiqotchilar uchun qadimiy musiqa merosini chuqur anglash va milliy madaniy qadriyatlarni saqlashda muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qodirov, N. O'zbekiston musiqiy madaniyati tarixi. Toshkent: O'zbekiston, 2012.
2. Tursunov, S. Markaziy Osiyo musiqa madaniyati va tarixi. Toshkent: Fan, 2014.
3. Xolmatov, R. Sharq musiqiy an'analari va cholg'u san'ati. Toshkent: Sharq, 2013.
4. Islomov, M. Qadimgi davr musiqiy madaniyati va marosim ijrochiligi. Toshkent: Ilm, 2015.
5. Karimov, A. Markaziy Osiyo musiqiy merosi. Toshkent: Sharq, 2016.
6. Rasulov, D. Og'zaki an'analarda diniy va dunyoviy musiqa. Toshkent: Fan, 2017.
7. Sobirov, I. Qadimgi davr musiqiy madaniyati: tarixiy tahlil. Toshkent: Ilm, 2012.
8. Jumanov, F. Tarixiy musiqiy an'analarning rivoji. Toshkent: Sharq, 2018.
9. Toshpulatov, O. Cholg'u va vokal ijrochiligi tarixi. Toshkent: Fan, 2014.
10. Nazarov, B. Markaziy Osiyo hududida diniy va dunyoviy musiqa. Toshkent: Ilm, 2015.